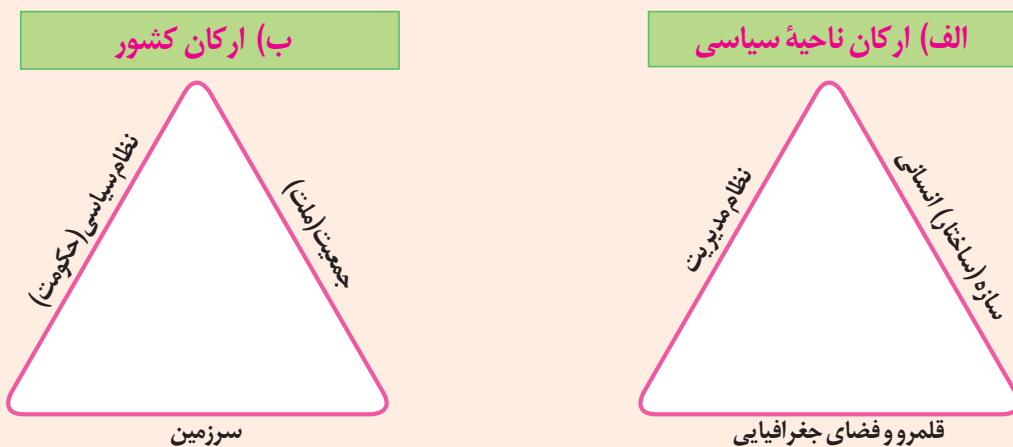

کشور، یک ناحیه سیاسی

در درس گذشته آموختیم که کشور یکی از انواع نواحی سیاسی است. چند کشور نام ببرید. فکر کنید و بگویید چه چیزی موجب می‌شود که این واحدهای سیاسی را «کشور» بنامیم؟ در این درس با ویژگی‌های کشورهای کشور به عنوان یک ناحیه سیاسی آشنا می‌شوید.

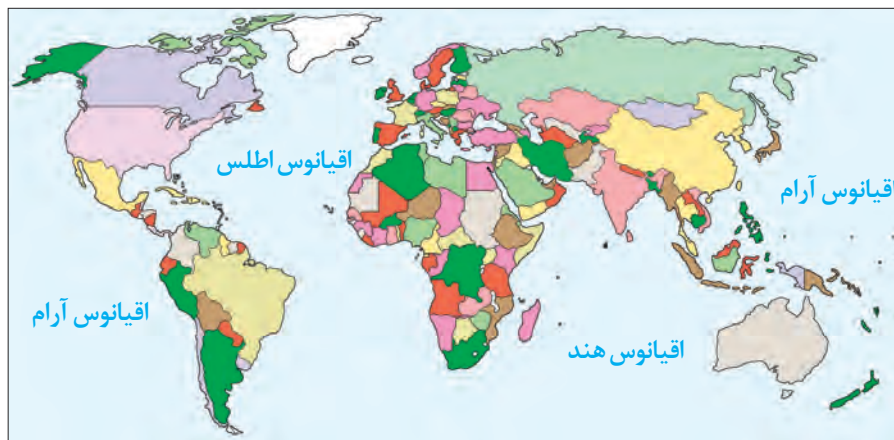
فعالیت

۱- با توجه به آنچه در درس قبل خوانده‌اید، رابطه تصویر الف و ب را توضیح دهید.

۲- آیا می‌توانید با توجه به آنچه در تصویر ب مشاهده می‌کنید، «کشور» را تعریف کنید؟ تعریف خودتان را یادداشت کنید.

به نقشه کشورهای جهان توجه کنید. روی نقشه نواحی سیاسی مختلف را می‌بینید که از یکدیگر مستقل‌اند. این نواحی، کشورها هستند. امروزه ۱۹۳ کشور مستقل در جهان وجود دارد که عضو سازمان ملل متحدند. از هر قاره چند کشور را نام ببرید.

- سرزمین چیست؟- 2
نظام سیاسی چیست؟- 3
منظور از حاکمیت چیست- 4

همان طور که آموختید، کشور حداقل سه رکن بنیادی دارد :

- 2) 1- سرزمین: هر کشور بخشی از سطح زمین را اشغال کرده و زیستگاه مشترک افرادی است که به آن کشور تعلق دارند. 2 هیچ کشوری بدون سرزمین قابل تصور نیست. T منظور از جمعیت به عنوان یکی از ارکان های بنادین هر کشور چیست
T 2- جمعیت (ملت): هر کشور دارای جمعیتی است که در محدوده سرزمین مستقر و مقیم اند و برای اداره امور خود نظام سیاسی و حکومتی تأسیس می کنند. T

خرداد 1403

- 3) 3- نظام سیاسی: در واقع، همان حکومت است که وظیفه اداره امور سرزمین و جمعیت را بر عهده دارد. 3 البته درباره موجودیت یک کشور علاوه بر سه رکن سرزمین، جمعیت (ملت) و حکومت بر عنصر چهارمی نیز تأکید می شود که «حاکمیت» است. 4 حاکمیت یعنی داشتن استقلال و بی نیاز بودن از نظارت دولت های خارجی. حاکمیت یک کشور نشان دهنده استقلال و اقتدار سیاسی آن است. 4 کتون تعریف کشور را بخوانید و با تعریف خودتان، که یادداشت کرده اید، مقایسه کنید.

کشور را تعریف کنید- 5

5) کشور عبارت است از یک ناحیه سیاسی مستقل که دارای سرزمین مشخص، جمعیت دائمی و مقیم و حکومت مرکزی است و بر امور داخلی و خارجی خود حاکمیت دارد. 5

a ویژگی های یک سرزمین را بنویسید

b منظور از هویت مکانی چیست

در این بخش، ویژگی های سه رکن بنیادی کشور را بیشتر مطالعه می کنیم.

سرزمین

a فضا و قلمرو جغرافیایی یک کشور، سرزمین آن است. a فضا یا سرزمین یک کشور دارای منابعی است و عرصه ای برای فعالیت های اقتصادی و کار و زندگی مردم آن کشور محسوب می شود. a وسعت سرزمین در کشورهای مختلف متفاوت است. a سرزمین چه مکان تولد افراد باشد و چه محل سکونت آنها، یکی از بنیادهای هویتی آنان را تشکیل می دهد. a b مکانی احساس تعلق است که به واسطه ارتباط با یک مکان در یک فرد یا گروهی از افراد برانگیخته می شود. b معمولاً وقتی دو فرد نا آشنا به هم می رسند، یکی از پرسش های آنها از یکدیگر این است: اهل کجایی؟ اهل جایی بودن نشان دهنده مکانی است که فرد به آن تعلق، دلبستگی و عاطفه دارد، آن را خانه، بوم و وطن خود می داند.

پس، انسان ها نسبت به مکان ها و فضاهای خاص نوعی وابستگی از خود نشان می دهند. یکی از این فضاها، میهن است. البته وابستگی های مکانی و فضایی سطوح مختلفی مانند زادگاه، شهرستان، استان، کشور و قاره را دربرمی گیرد. تعلق ها یا وابستگی های زادگاهی و وطنی بسیار پایدار و عمیق اند. به همین سبب، دیده می شود حتی کسانی که سال ها از وطن خود دور بوده اند، آرزوی بازگشت به وطن را دارند. آنها با وجود سال ها دور بودن از وطن، از افتخارات و پیروزی های کشور خود احساس غرور و شادمانی می کنند و دوست دارند کشورشان را سربلند ببینند.

c احساس غرور به افتخارات و یا پیروزیهای یک کشور ناشی از کدام عامل است؟ **تعلقات یا وابستگیهای زادگاهی و وطنی**

d چرا مرزها دارای اهمیت هستند

e مرز بین دو کشور چگونه ترسیم می شود

فعالیت

- ۱- فکر کنید که به کدام مکان‌ها احساس تعلق و وابستگی عاطفی دارید. علت احساس تعلق خود را توضیح دهید.
- ۲- به نظر شما، وابستگی و تعلق عاطفی مردم یک کشور به وطن خود چه آثار و پیامدهایی برای آن کشور دارد؟ نظر خود را با مثال، توضیح دهید.

تعریف مرز سیاسی را بنویسید-6

الف) مرز

• هر کشور برای مشخص کردن قلمرو جغرافیایی خود به تعیین مرز نیاز دارد.

6) مرز، خطی اعتباری و قراردادی است که برای تعیین حدود یک ناحیه سیاسی، از جمله کشور،

بر روی زمین مشخص می‌شود (6)

مرزهای سیاسی مهم‌ترین عامل تشخیص و جدایی کشورها از یکدیگرند. مرزها از این نظر اهمیت دارند که قلمرو رسمی اعمال مدیریت سیاسی هر کشورند و حدود حاکمیت و اداره یک حکومت را تعیین می‌کنند. مرز، آخرین حد قلمرو زمینی، دریایی و هوایی هر کشور است.

همان‌طور که در سال ششم ابتدایی خواندید، ابتدا کشورها برای تعیین خطوط مرزی به توافق می‌رسند و سپس، طبق نقشه ترسیم شده از محل عبور خطوط مرزی، روی زمین علامت‌گذاری می‌کنند.

امروزه خطوط مرزی کشورها ارزش حقوقی و بین‌المللی دارند؛ زیرا محدوده‌های کشورهای هم‌مرز در اسناد سازمان ملل متحد ثبت می‌شود (7)

علت ارزش حقوقی و بین‌المللی مرزها چیست؟-7

نمونه میله‌ها و علائم مرزی

بستن مرز با ایجاد سیم خاردار

مرزهای طبیعی را تعریف کنید مثال بزنید-8

روش تعیین خط مرزی در رشته کوه های مرزی چیست؟-9

خط الراس چیست؟-10

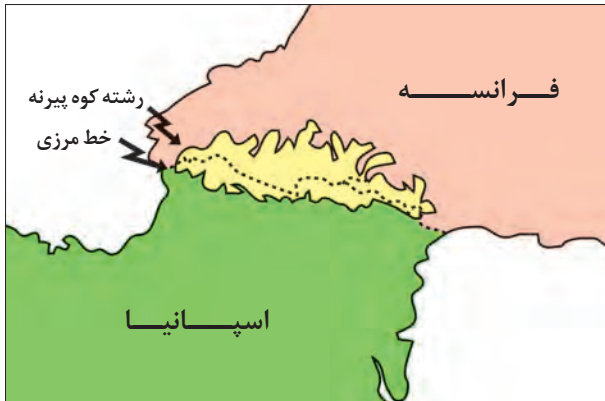
روش های تعیین خط مرزی در رودها را بنویسید-11

انواع مرز

مرز بین کشورها را می توان به دو دسته تقسیم کرد: ۱- مرزهای طبیعی؛ ۲- مرزهای غیر طبیعی (مصنوعی).

۱- **مرزهای طبیعی** 8) خطوط مرزی برخی کشورها با استفاده از پدیده های طبیعی مانند رود، کوه، بیابان، دریاچه، تالاب و... مشخص می شود. 8) عبارت دیگر، مبنای تعیین مرز دو کشور، پدیده های طبیعی هستند که بین آن دو قرار گرفته اند.

• **کوه** 9) گاهی برای تعیین خط مرزی از امتداد ارتفاعاتی که میان دو کشور قرار گرفته است، استفاده می کنند. برای تعیین خط مرزی

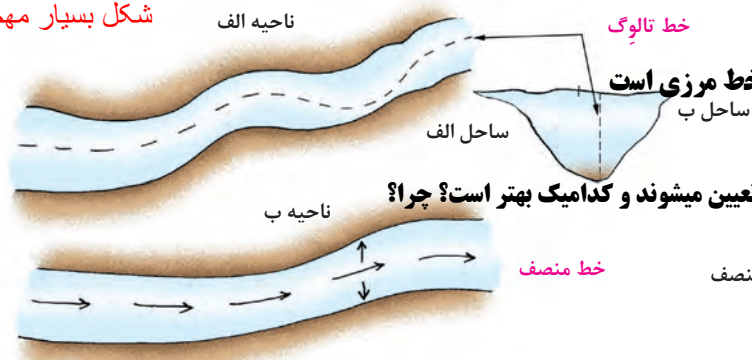

کوه پیرنه - حد فاصل فرانسه و اسپانیا

در امتداد رشته کوه ها، خط الراس کوه ها در نظر گرفته می شود. 9) 10) خط الراس خطی است که از متصل کردن نوک بلندترین نقاط کوهستانی به یکدیگر به وجود می آید. 10)

• **رودها**: اگر یک رود مرز بین دو کشور باشد، برای تعیین مرز از خط منصف یا تالوگ استفاده می کنند. خط منصف خطی است که از وسط رودخانه می گذرد و فاصله مرز از هر دو ساحل به یک اندازه است. ممکن است خط مرزی عمیق ترین نقاط بستر رود را به هم متصل کند که به آن تالوگ می گویند. 11) رودهای قابل کشتی رانی، تالوگ بهترین خط مرزی است؛ چون هر دو کشور حق کشتی رانی در دو طرف آن را دارند. f

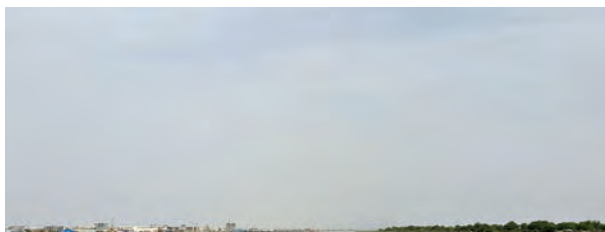
شکل بسیار مهم

f چرا در رودهای قابل کشتی رانی، تالوگ بهترین خط مرزی است

Y در شکلهای مقابل ۱ و ۲ دو خط مرزی رودها چگونه تعیین میشوند و کدامیک بهتر است؟ چرا؟

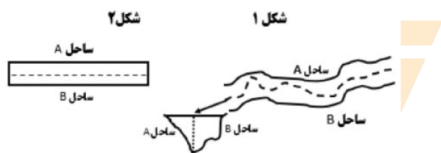
تعیین خط مرزی رود به صورت تالوگ و خط منصف

با توجه به تصاویر:

اروند رود - مر

الف) روش تعیین مرز رودخانه ای را در شکل (۱) مشخص کنید.

ب) روش تعیین مرز رودخانه ای را در شکل (۲) مشخص کنید.

پ) خط مرزی ایران و عراق در اروندرود، با کدام روش مشخص شده است؟

ت) مزیت این روش (روش تعیین مرز ایران و عراق در اروندرود) چیست؟

خرداد ۱۴۰۳

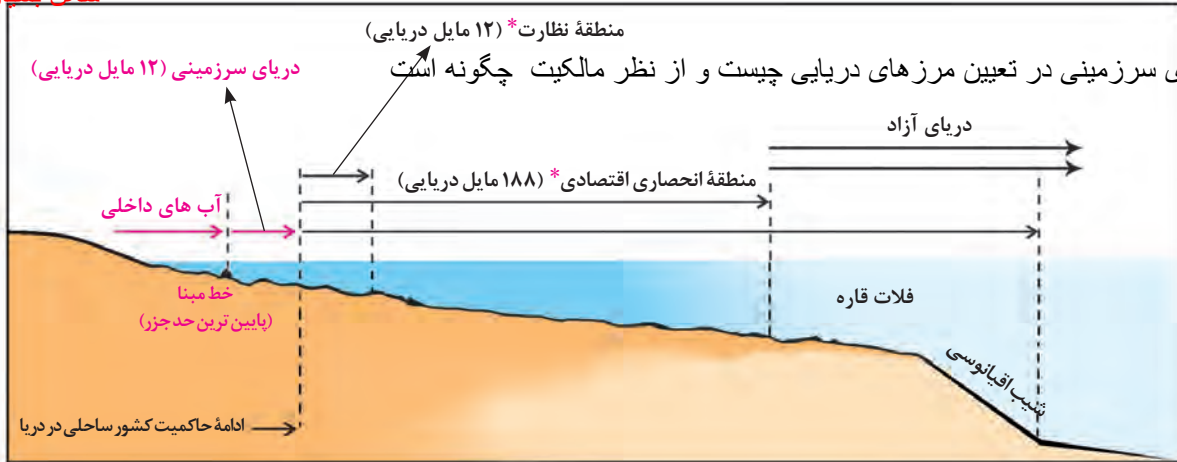
1- تعیین خط مبنا با استفاده از پایین ترین حد جزر دریا

روش تعیین مرز دریایی در دریاها را بنویسید 12

2- از خط مبنا به سمت دریا تا 12 مایل دریایی می شود مرزهای دریایی یک کشور

- دریاها: بیشتر کشورهای جهان و از جمله کشور ما به علت مجاورت با یک یا چند دریا، مرزهای دریایی دارند. معمولاً تعیین مرزهای دریایی بین کشورها کار آسانی نیست. برای تعیین مرز دریایی، ابتدا خط مبنا را معین می کنند. خط مبنا پایین ترین حد جزر در دریاست.
- g به آب های پشت خط مبنا (به طرف ساحل) آب های داخلی می گویند که کشور مجاور دریا مالک آنهاست
- h از خط مبنا به سمت دریا تا حدود ۱۲ مایل دریایی (هر مایل دریایی برابر با ۱۸۵۲ متر است) دریای سرزمینی نامیده می شود که آن هم متعلق به کشور مجاور دریاست اما سایر کشورها در آن منطقه حق عبور و مرور بدون ضرر* را دارند.
- g منظور از آب های داخلی در تعیین مرزهای دریایی چیست و از نظر مالکیت چگونه است

شکل بسیار مهم

h منظور دریای سرزمینی در تعیین مرزهای دریایی چیست و از نظر مالکیت چگونه است

مأخذ نقشه: نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران

13 «آب های آزاد» به بخش هایی از دریا گفته می شود که در مالکیت هیچ کشوری قرار ندارند. در آب های آزاد کشتی رانی، فعالیت نظامی، ماهیگیری، ایجاد تأسیسات و تحقیقات برای همه کشورها آزاد است؛ مشروط به اینکه مُخَلّ دریانوردی بین المللی نباشد. 13

آب های آزاد را تعریف کنید-13

K کدام محدوده از ساحل دریا متعلق به کشور مجاور ساحل است؟ محدوده دریای سرزمینی یا از خط مبنا تا حدود 12 مایل دریایی

X یک کشتی از بندر عباس به مقصد کشور هند حرکت میکند. این کشتی به ترتیب از کدام قسمتهای داخل برانتز باید عبور نماید؟ (دریای سرزمینی، آب های داخلی، دریای آزاد، منطقه انحصاری اقتصادی)

آب های داخلی، منطقه انحصاری اقتصادی، دریای سرزمینی، دریای آزاد

انواع مرزها از نظر پیدایش و شکل گیری را نام ببرید-15

ج 15 مرزهای پیشتاز-مرزهای تطبیقی و مرزهای تحمیلی

۲- مرزهای غیرطبیعی (مصنوعی): در بخش‌هایی از زمین که امکان استفاده از پدیده‌های طبیعی برای تعیین خطوط مرزی وجود نداشته باشد، با استفاده از مختصات جغرافیایی (مدارها و نصف‌النهارها)، خط مرزی تعیین می‌شود؛ مانند مرز بین کانادا و آمریکا روی مدار ۴۹ درجه شمالی. مرزهای غیرطبیعی یا مصنوعی همچنین با توافق دو کشور همجوار بر روی زمین تعیین و علامت گذاری می‌شود؛ مانند مرز ایران و افغانستان.

با استفاده از مختصات جغرافیایی خط مرزی تعیین می‌شود مانند مرز بین کانادا و آمریکا روی مدار 49 درجه

با توافق دو کشور همجوار بر روی زمین تعیین و علامت گذاری می‌شود؛ مانند مرز ایران و افغانستان

فعالیت

(ب)

مرز بین بلژیک و هلند

(الف)

مرز بین سه کشور در آمریکای جنوبی

- ۱- تصویر الف چه نوع مرزی را نشان می‌دهد؟ با مراجعه به نقشه آمریکا جنوبی، موقعیت کشورها و رودهای مرزی آنها را توضیح دهید.
- ۲- تصویر ب چه نوع مرزی را نشان می‌دهد؟ با توجه به آنچه پیش‌تر درباره اتحادیه اروپا گفته شد، توضیح دهید.
- ۳- دوازده مایل دریایی چند کیلومتر است؟ حساب کنید.
- ۴- **بیندیشیم** : رود به عنوان یک پدیده طبیعی برای تعیین مرز سیاسی دو کشور ممکن است طی زمان چه مشکلاتی ایجاد کند؟ - چرا بهترین خط مرزی در رودخانه‌های قابل کشتی رانی خط تالوگ است؟

تفاوت نصف النهار و رود در تعیین مرز چیست؟ **اولی مرز غیرطبیعی و دومی مرز طبیعی است**

انواع مرزها از نظر پیدایش و شکل گیری

مرزها از نظر چگونگی پیدایش با یکدیگر متفاوت اند. نحوه شکل گیری و ایجاد مرزها تأثیر زیادی در امنیت و همکاری یا به عکس، اختلاف و کشمکش بین کشورهای همسایه دارد. مرزها را از نظر پیدایش می‌توان به سه گروه تقسیم کرد:

● **مرزهای پیشتاز (قبل از سکونت):** مرزهایی هستند که از زمان‌های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده‌اند و بعدها نیز مورد قبول ساکنان دو کشور همسایه قرار گرفته‌اند؛ مانند مرز بین کانادا و آلاسکا که بعدها به تدریج مردم در دو طرف آن اسکان یافتند. این نوع مرزها مشکلی ایجاد نمی‌کنند. 16 Q

در امنیت و بالعکس اختلاف و کشمکش بین کشورها کدام عامل ناچیز سیاسی تأثیر مهمی دارد

چرا در مرزهای پیشتاز تنش و کشمکش سیاسی دیده نمی‌شود؟

مرزهایی پیشتاز را تعریف کنید و مثال بزنید -16

W چرا در تعیین مرز بین پاکستان و هند سعی شد منطقه مسلمان نشین از هندو نشین جدا شود؟

زیرا مرز بین هند و پاکستان جزء مرزهای تطبیقی هستند و در اینگونه مرزها سعی میشود شرایط فرهنگی در نظر گرفته

شود و گروههای انسانی که از نظر قومی، زبانی، دینی و.. متفاوتاند از یکدیگر جدا شوند

● **مرزهای تطبیقی** (مرزهایی هستند که با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین می‌شوند و گروههای انسانی را، که از نظر قومی، زبانی، دینی و غیره متفاوتاند، از یکدیگر جدا می‌کنند؛ مانند مرز بین هند و پاکستان که پس از جدایی و استقلال پاکستان از هند، در تعیین آن دقت شد تا منطقه مسلمان نشین از هندو نشین جدا شود.) 17

● **مرزهای تحمیلی** (مرزهایی هستند که در تعیین آنها شرایط فرهنگی در نظر گرفته نشده است. در نتیجه، افراد یک ملت یا قوم را که دارای دین و زبان مشترک اند، از هم جدا می‌کند و موجب می‌شود در دو کشور همسایه و در دو حکومت جداگانه قرار بگیرند) 18
مانند مرزهایی که کشورهای استعمارگر در قاره آفریقا بر مبنای قلمرو نفوذ و حاکمیت خود و بدون توجه به اقوام و فرهنگها ایجاد کردند و یا مرز بین کره شمالی و کره جنوبی) 18
در سال ۱۹۴۵ میلادی، پس از پایان جنگ جهانی دوم و سالها سیطره ژاپن بر شبه جزیره کره، این کشور به دو کشور کره شمالی و جنوبی تقسیم شد. در آن زمان، کشور کره شمالی به بلوک شرق کمونیستی، یعنی اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی، پیوست و کره جنوبی نیز تحت سیطره بلوک غرب، یعنی ایالات متحده آمریکا و اروپای غربی قرار گرفت. در زمان تقسیم کره به دو کشور، آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی سابق توافق کردند مرز دو کشور روی مدار ۳۸ درجه تعیین شود. پس از تقسیم کره، بارها بین دو کشور حمله‌های نظامی و درگیری‌های مرزی رخ داده است و اختلافات تا امروز نیز ادامه دارد.

شکل بسیار مهم

ملاقات پدر و فرزند پس از ۶۵ سال - مردم کره همواره از جدایی یکدیگر در رنج بوده‌اند. در ۱۵ سال اخیر، چندین بار امکان ارتباط بین نسل‌های قدیمی که خانواده‌هایشان در دو کشور کره شمالی و جنوبی زندگی می‌کنند به وجود آمده است. این ملاقات‌ها در منطقه‌ای واقع در کره شمالی صورت می‌گیرد و به افراد اهل کره جنوبی اجازه داده می‌شود برای مدت چند روز از مرز کره شمالی عبور کنند و اقوام خود را ببینند.

● **مرزهای هوایی**: هر کشور علاوه بر اینکه بر مرزهای زمینی و در صورت مجاورت با دریا بر دریای سرزمینی حاکمیت دارد، بر فضای بالای سرزمین خود نیز می‌تواند ادعای حاکمیت داشته باشد. به عبارت دیگر، مرز هر کشور مانند N یواری فرضی است که دورتادور سرزمین آن را احاطه کرده است و از طرف بالا نیز به سمت جو ادامه دارد. هواپیماها برای عبور از مرزهای هوایی هر کشور باید اجازه بگیرند و ورود خود را به آسمان آن کشور اطلاع دهند.

N منظور از مرزهای های هوایی چیست

با توجه به «تقسیم‌بندی انواع مرزها از نظر پیدایش و شکل‌گیری» هر یک از عبارات زیر کدام نوع مرز را توصیف می‌کنند؟

الف) از زمان‌های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده‌اند.

ب) در تعیین این مرزها شرایط فرهنگی در نظر گرفته نشده است.

پ) با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین شده‌اند.

P چرا حساسیت زیادی نسبت به مرزها وجود دارد و نظارت و مراقبت ویژه ای بر آنها اعمال می شود

K امن بودن یا ناامن بودن مرزها چگونه بر رونق اقتصادی کشورها تأثیر می گذارد

19- اهمیت مرزها را بنویسید

مرزبانان غیور و پرتلاش به طور شبانه‌روزی و تا پای جان از مرزهای کشور ایران پاسداری و محافظت می کنند.

مطالعه مرزها از دیرباز کانون پژوهش‌های جغرافیای سیاسی بوده است. مرزها در هر کشوری اهمیت خاصی دارند و امنیت و استقلال هر کشور به مرزهای آن وابسته است. مرزها حد حاکمیت ملی یک کشور محسوب می شوند.

19 ● مرزها در روابط یک کشور با کشورهای همسایه تأثیر گذارند **19** P زیرا می توانند عاملی برای ثبات و آرامش یا اختلاف و منازعه باشند. به همین دلیل، حساسیت زیادی نسبت به مرزها وجود دارد و نظارت و مراقبت ویژه‌ای بر آنها اعمال می شود.

منازعات مرزی سابقه‌ای طولانی دارند و از زمان جنگ جهانی دوم تاکنون، تقریباً نیمی از کشورهای دنیا درگیر اختلافات مرزی با کشورهای همسایه خود بوده‌اند.

19 ● کشور ما حدود ۸۷۵۵ کیلومتر مرز مشترک با کشورهای همسایه دارد و با ۱۵ کشور از راه خشکی و دریا هم مرز است. **19**

حفاظت و مدیریت و کنترل مرزهای کشور بر عهده مرزبانان نیروی انتظامی و دفاع از مرزهای زمینی و هوایی و دریایی کشور در برابر تهدیدات خارجی بر عهده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران است. مرزبانان پرتلاش شرایط دشوار محیطی مانند نگرانی در ارتفاعات و در گرما و سرمای طاقت فرسا را تحمل می کنند تا امنیت در کشور برقرار باشد و مردم بتوانند با آسودگی زندگی کنند.

19 ● همچنین ساکنان نواحی مرزی (مرزنشینان) کشور ما همواره با مشارکت و همکاری با مرزبانان، از امنیت و استقلال کشور و مرزها دفاع کرده‌اند. **19**

19 ● مرزها تأثیر بسزایی در جابه‌جایی مسافران و مبادلات بازرگانی (صادرات و واردات کالا) و توسعه اقتصادی کشورها دارند. **19** K همین دلیل، امن بودن یا ناامن بودن آنها بر رونق اقتصادی کشورها تأثیر می گذارد. امروزه ایران علاوه بر پایانه‌های مرزی هوایی در فرودگاه‌ها،

پاسگاه مرزی

بازارچه مرزی جوانرود - کرمانشاه

در نواحی مرزی زمینی بیش از 2° پایانه مرزی مسافری و حدود 5° پایانه مرزی مبادله کالا با همسایگان دارد که در مجاورت برخی از آنها، بازارچه مرزی نیز به وجود آمده است.

فعالیت

- ۱- در کدام یک از انواع مرزها حداقل کشمکشها و اختلافات مشاهده می‌شود؟ چرا؟ در کدام یک امکان بروز اختلافات و ناآرامی‌ها بیشتر است؟ توضیح دهید.
- ۲- با مشاهده یک نقشه جنوب غربی آسیا، ۱۵ کشوری را که ایران از طریق خشکی و دریا با آنها هم مرز است، نام ببرید.
- ۳- الف) چرا باید از تلاش‌های مرزبانان کشور قدردانی کنیم؟ ب) با توجه به ارزش شغل «مرزبانی»، نامه‌ای برای قدردانی خطاب به مرزبان‌ها بنویسید. این نامه را در کلاس بخوانید.
- ۴- اگر تاکنون از یک پایانه مرزی یا بازارچه مرزی کشور عبور یا دیدن کرده‌اید، درباره موقعیت جغرافیایی آن منطقه و مشاهدات خود از سفر به منطقه مرزی برای هم کلاسی‌هایتان توضیح دهید.
- ۵- **بیندیشیم:** به نظر شما، ایجاد پایانه‌های مرزی کالا در نواحی مرزی ایران چه تأثیراتی بر اقتصاد این نواحی دارد؟ توضیح دهید.

ب) تقسیمات کشوری

در جغرافیای پایه دهم با تقسیمات کشوری ایران و سیر تحول تاریخی آن آشنا شدیم (20). حکومت‌ها برای اداره آسان تر فضای جغرافیایی کشورها و ارائه خدمات مناسب به شهروندان، به مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشور می‌پردازند (20). میزان اختیارات واحدهای سیاسی درون کشور از نظر بودجه، تأمین منابع مالی و قوانین و... در کشورهای مختلف متفاوت است و به نوع نظام سیاسی آنها بستگی دارد. L

علل مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشور چیست؟ -20

پ) پایتخت، کانون سیاسی کشور

پایتخت چند کشور را نام ببرید. با توجه به آنچه تاکنون در درس تاریخ خوانده‌اید، بگویید کدام شهرهای ایران قبل از تهران پایتخت بوده‌اند؟ آیا می‌توان کشوری را بدون پایتخت تصور کرد؟ چرا در طول تاریخ، هر حکومتی در هر ناحیه‌ای شکل گرفته ابتدا مکان خاصی را به عنوان پایتخت انتخاب کرده است؟

21) پایتخت مرکز اقتدار سیاسی یک کشور است و فرمان‌ها و تصمیمات سیاسی از این نقطه مرکزی در سراسر آن کشور بخش می‌شود. رؤسای قوای مقننه، مجریه و قضائیه و وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های اصلی دولت‌ها و همچنین سفارت‌خانه‌های خارجی در پایتخت‌ها مستقرند. پایتخت مکان تصمیم‌گیری‌های سیاسی و ملاقات سران یک کشور با نمایندگان حکومت‌های سایر کشورهاست. 21

عوامل موثر در انتخاب یک مکان به عنوان پایتخت را بنویسید - 22

پایتخت یک کشور معمولاً به بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یا کلان‌شهر* آن تبدیل می‌شود.

عوامل مختلفی در انتخاب یک مکان به عنوان پایتخت مؤثرند که برخی از مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

- 22) ● داشتن قابلیت‌های محیطی مناسب؛ مانند دسترسی به آب و اراضی حاصلخیز،
 - داشتن جمعیت قابل توجه،
 - در تقاطع راه‌های ارتباطی قرار داشتن، دسترسی آسان به سرتاسر کشور به ویژه مرزها،
 - داشتن قابلیت دفاعی مناسب و دور بودن از مرزها.
- برخی از پایتخت‌ها قدمت زیادی دارند و موقعیت پایتخت بودن خود را تا سال‌ها حفظ می‌کنند؛ مانند شهر پاریس (22)

توکیو ۱۳ میلیون نفر جمعیت

پاریس (۱۳ میلیون نفر جمعیت) قدمت پایتختی بیش از ۱۵۰۰ سال دارد و در مرکز انشعاب راه‌ها و شبکه‌های ارتباطی واقع شده است.

تهران ۸/۶۹۰/۰۰۰ نفر جمعیت

ملت را تعریف کنید-23

اداره امور سرزمین

اداره سازه یا ساختار انسانی

روابط خارجی

سه وظیفه مهم حکومت ها را بنویسید-24

- در برخی کشورها به دلایل مختلف پایتخت از یک شهر به شهر دیگر منتقل می شود؛ مانند انتقال پایتخت از شهر ریودوژانیرو به برازیلیا در کشور برزیل یا انتقال پایتخت از کراچی به اسلام آباد در پاکستان.
- به طور معمول X تمرکز قدرت سیاسی و وزارت خانه ها و سازمان های دولتی، تمرکز اقتصادی نهادهای مالی و پولی و شرکت های بزرگ و ثروت و قدرت در پایتخت ها، موجب تبدیل آنها به کلان شهرها می شود که پیامدهایی چون Y شد جمعیت، ترافیک، آلودگی هوا و کمبود مسکن و خدمات را به دنبال دارد.

X چه عواملی باعث می شود که پایتخت ها به کلانشهرها تبدیل شود

Y گفت و گو کنید تبدیل پایتخت ها به کلانشهرها چه پیامدهای نامطلوبی به همراه دارد

- ۱- با توجه به آنچه در درس تاریخ خوانده اید، عوامل مؤثر در انتخاب تهران به پایتختی را تحلیل کنید.
- ۲- در سال های اخیر، طرح انتقال پایتخت از تهران به مکانی دیگر مطرح شده و حتی در مجلس شورای اسلامی نیز درباره آن گفت و گوهایی صورت گرفته است. این طرح موافقان و مخالفانی دارد. به نظر شما دو مزیت و دو پیامد منفی یا مشکل اجرای این طرح چیست؟

ملت

ملت، عنصر بنیادین یک کشور است و بدون آن کشور معنا و مفهوم می ندارد. ملت جمعیتی است که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده اند و اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی و اقتصادی و آرمان های مشترکی دارند. ملت یک ریشه در تاریخ و فرهنگ مشترک آن دارد و این هویت طی نسل های متوالی پدید آمده است. افراد یک ملت به دلیل همین اشتراکات با یکدیگر احساس هم بستگی می کنند. البته حس ملی گرایی تا وقتی مورد تأیید است که به میهن پرستی افراطی (ناسیونالیسم) یا برتری جویی یک ملت نسبت به دیگر ملت ها و نادیده گرفتن حقوق آنها نینجامد.

Z حس ملی گرایی در چه صورت مورد تأیید است؟

حکومت

هر کشوری برای اداره امور خود به نظام مدیریت نیاز دارد. آیا وظایف مدیریت مدرسه و فروشگاه را از درس قبل به خاطر می آورید؟ این وظایف در چند گروه طبقه بندی شده بودند؟ حکومت ها، نظام مدیریت کشورند و انواع مختلفی دارند، اما می توان گفت همه آنها سه وظیفه مهم بر عهده دارند. به نمودار زیر توجه کنید.

وظایف عمده مدیریت کشور

(حراست از قلمرو و مرزهای کشور، دفاع در برابر هجوم دشمنان، حفظ منابع طبیعی و بهره برداری از آنها و ...)

(وضع قوانین و مقررات، رسیدگی به اختلافات، قضاوت، خدمات رسانی به مردم و رفاه و تأمین اجتماعی و بهداشت، آموزش، خدمات فرهنگی، برقراری نظم و امنیت و ...)

(روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با سایر کشورها، بستن پیمان ها و قراردادهای همکاری با نهادهای بین المللی، پیشگیری از جنگ، برقراری صلح و توسعه همکاری های تجاری و ...)

اداره امور سرزمین

اداره سازه یا ساختار انسانی

روابط خارجی

V سه وظیفه عمده نظام مدیریت کشور یا حکومت ها را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید

منظور از نظام سیاسی تک ساخت یا یکپارچه چیست-25

U ویژگی نظام سیاسی تک ساخت یا یک پارچه را بنویسید

منظور از نظام سیاسی فدرال چیست-26

Q حکومت و توزیع قدرت در نظام سیاسی فدرال دو سطح دارد آنها را نام ببرید

R با توجه به هر یک از ستون‌ها، دست کم دو نمونه نهاد یا سازمان حکومتی را که در کشور ما وظایف مربوطه را به عهده دارند، نام ببرید.

الگوی مدیریت سیاسی فضا

24- حکومت‌ها از نظر مدیریت فضای جغرافیایی کشور و توزیع قدرت در بهینه‌سرزمین به سه گروه عمده تقسیم می‌شوند آنها را نام ببرید

24) (۱- نظام سیاسی تک ساخت (یکپارچه)) 24

نظام سیاسی تک ساخت از اروپا به دیگر نقاط جهان راه یافته و کشور فرانسه از بیش گامان این الگوست.

25) در این نوع نظام سیاسی، کشور به واحدهای سیاسی و اداری کوچک‌تر مانند استان و شهرستان تقسیم می‌شود اما حکومت مرکزی حدود اختیارات آنها را تعیین می‌کند. 25) این نوع نظام اختیارات محلی محدود و نظام قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری متمرکز است. قدرت سیاسی از یک کانون، یعنی پایتخت، به سایر نواحی کشور اعمال می‌شود و مدیریت‌های محلی، تصمیمات دولت مرکزی را اجرا می‌کنند. فقط، یک سطح قانون‌گذاری، یعنی مجلس ملی قانون‌گذاری، در مرکز وجود دارد و قوانین و مقررات و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.

برای مثال، در نظام سیاسی تک ساخت، تشکیلات ادارات آموزش و پرورش و قوانین و مقررات آن، شرایط ورود به دانشگاه و یا قوانین اقتصادی مربوط به تجارت و ... در همه نواحی کشور یکنواخت است. U

24) (۲- نظام سیاسی فدرال) 24

26) در این نوع نظام سیاسی، کشور به چند ایالت تقسیم می‌شود و ایالت‌ها اختیارات زیادی دارند. 26) حکومت و توزیع قدرت در سرزمین دو سطح دارد:

Q الف) سطح فدرال (ملی و حکومت مرکزی) ب) سطح ایالت (منطقه). Q

R هر ایالت علاوه بر وجود حکومت و نیروی تصمیم‌گیری در سطح ملی، قوه مقننه و مجریه و قضائیه مستقل نیز دارد. مجلس نمایندگان و سنا در مرکز کشور و مجلس ایالتی در هر ایالت مستقرند و قانون‌گذاری می‌کنند. به همین سبب، برخی قوانین ایالت‌ها با یکدیگر متفاوت‌اند و هر ایالت در امور و برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی خود به‌طور مستقل تصمیم‌گیری و عمل می‌کند. R

J چرا در نظام سیاسی فدرال قوانین ایالت‌ها با هم متفاوت هستند

O در نظام سیاسی فدرال حکومت مرکزی چه نقشی دارد

P در نظام سیاسی فدرال ایالت ها در چه مواردی از حکومت مرکزی پیروی می کنند

J قوانین آموزش و پرورش در کشورهای فدرال چگونه است؟

R در این نوع نظام سیاسی، حکومت مرکزی نقش هماهنگ کننده و ارتباط دهنده ایالت ها را بر عهده دارد و ایالت ها در دفاع، سیاست خارجی و واحد

یول ملی از حکومت مرکزی تبعیت می کنند. R.

برای مثال، در الگوی فدرال در کشوری مانند استرالیا، قوانین آموزش و پرورش، نوع برنامه های درسی و دوره های تحصیلی در ایالت های مختلف، متفاوت است. J

البته باید توجه داشت که کشورهای فدرال و کشورهای یکپارچه از نظر واگذاری اختیارات به واحدهای سیاسی - اداری خود کاملاً شبیه به هم نیستند و درجه و میزان تمرکز حکومت و همچنین اختیارات واحدها در آنها متفاوت است.

24) ۳- نظام سیاسی ناحیه ای و ترکیبی

27) در این نوع نظام، بخش اعظم کشور به صورت تک ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه ای و خودمختار اداره می شوند

و مناطق خود مختار اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه ای در ناحیه خود دارند. نظام سیاسی کشورهای عراق، جمهوری آذربایجان و انگلستان از

این نوع است. 27) در نظام سیاسی ناحیه ای و ترکیبی کشور چگونه اداره می شود؟ مثال بزنید- 27

پیدایش و بقای یک کشور

کشورهای جهان بر پایه یک یا چند عامل به وجود می آیند و به حیات خود ادامه می دهد. 28) هویت ملی، همبستگی ملی و پیوستگی سرزمینی 28)

از مهم ترین عوامل پیدایش و بقای یک کشورند و در صورتی که این عوامل تضعیف شوند، آن کشور در خطر نابودی و فرو پاشی قرار می گیرد.

پس، حکومت ها و ملت ها باید عوامل پیدایش و بقای کشور خود را بشناسند و برای حفظ و تقویت آنها بکوشند.

مهم ترین عوامل پیدایش و بقای یک کشور را نام ببرید- 28

فعالیت

۱- با توجه به یک نقشه جهان نما، چند کشور دارای نظام فدرال و چند کشور با نظام یکپارچه نام ببرید.

۲- کدام کشور همسایه ایران با نظام فدرالی و کدام یک با نظام ناحیه ای و ترکیبی اداره می شود؟

۳- الف) جدولی با دو ستون رسم کنید و حداقل چهار ویژگی نظام سیاسی تک ساخت و چهار ویژگی نظام فدرال را داخل آن بنویسید.

تک ساخت	فدرال
.....

ب) در کدام نظام سیاسی به تفاوت های جغرافیایی و فرهنگی بیشتر توجه می شود؟ در کدام نظام، حفظ همبستگی و وحدت ملی در شرایط بحرانی آسان تر است؟

۴- بیندیشیم: دو کشور آلمان غربی و شرقی، و یمن شمالی و جنوبی پس از اینکه سال ها به صورت دو کشور جداگانه در آمده بودند

و با دو حکومت متفاوت اداره می شدند، سرانجام به هم پیوستند و امروز یک کشورند. با توجه به عنصر «ملت» این موضوع را

تحلیل کنید. به نظر شما، آیا ممکن است این اتفاق در آینده برای کشور کره شمالی و جنوبی نیز بیفتد؟

- چرا کشور یوگسلاوی سابق از هم پاشید و به چند کشور تجزیه شد؟

Z با توجه به الگوی مدیریت سیاسی فضا شباهت دو کشور عراق و انگلستان در چیست؟

دو سطحی - هماهنگ کننده - فرانسه - آذربایجان - کانادا - بخش اعظم تک سخت - بخش اعظم فدرال

نوع نظامی سیاسی	تک ساخت	فدرال	ترکیبی
نظام قانونگذاری	متمرکز	...الف...	...ب...
کشور نمونه	...پ...	استرالیا	...ت...

مهارت‌های جغرافیایی

ارائه در کلاس

با راهنمایی معلم، یکی از اختلافات مرزی بین کشورها را انتخاب کنید. درباره آن گزارشی تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید. در نوشته خود به نوع مرز اشاره و از نقشه جغرافیایی و تصاویر و رسانه‌های مناسب استفاده کنید. بهانه قرار گرفتن اختلاف مرزی ایران و عراق در اروندرود، در جنگ تحمیلی می‌تواند یک گزینه باشد.

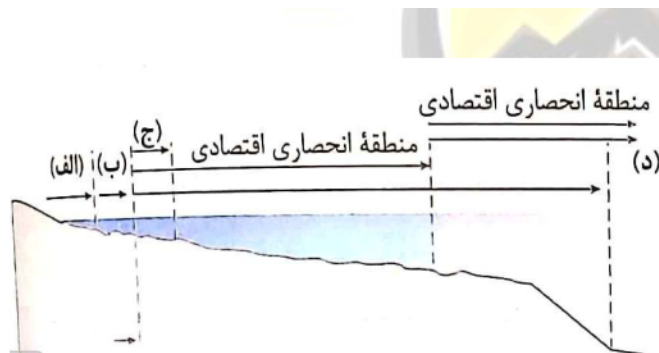
- از طرح نقشه (نقشه گنگ) ایران و کشورهای همسایه در ضمیمه آخر کتاب کپی بگیرید.
 - الف) حدود مرزهای رودخانه‌ای ایران را روی آن مشخص کنید.
 - ب) بلندترین و کوتاه‌ترین مرز ایران با کشورهای همسایه را با علامت ++ و -- روی نقشه مشخص کنید.
 - پ) نام کشورهای همسایه ایران را بنویسید. نام کشورهایی که ایران با آنها مرز آبی (دریایی) دارد را با علامت ستاره معین کنید.
 - ت) نام استان‌های مرزی ایران را در مجاورت مرزها بنویسید. چند استان مرزی داریم؟
- نخست، عددهای جدول زیر را به درصد تبدیل کنید. سپس، نمودار مناسبی بر مبنای درصد برای نمایش اطلاعات جدول ترسیم کنید.

طول مرزهای ایران (کیلومتر)	مرزهای رودخانه‌ای	مرزهای زمینی (خشکی)	مرزهای آبی (دریایی)
۸۷۵۵	۱۹۱۸	۴۱۳۷	۲۷۰۰

مأخذ: فرماندهی مرزبانی جمهوری اسلامی ایران

۵۳- با توجه به تصویر روبرو:

- نام هر یک از موارد الف، ب، ج، د را بنویسید.
- کدام قسمت متعلق به کشور مجاور دریاست اما سایر کشورها حق عبور و مرور بدون ضرر را ندارند؟
- در قسمت (د) با کدام شرط فعالیت نظامی و ایجاد تأسیسات برای همه کشورها آزاد است؟
- خط مبنا را در شکل مشخص کنید.

مستقر در استان مازندران

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد